

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЬЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Д.П. Лазарев төрөөбүтэ 100 сылыгар

СУДУ КИНИ ЫТЫК ААТЫГАР

Кулун тутар 12 күнүгэр Хонтово нэһилиэгэр Саха Республикатын норуотун хаһаайыстыбатын үтөөлээх үлэһитэ, Чурапчы улуусун Бочуоттаах гражданина Дмитрий Петрович Лазарев төрөөбүтэ 100 сылыгар анаммыт үөрүүлээх күн ыытылынна.

тутуулар
онгохуллубуттарын, суо
еромунзиммит сайдыт бэлэст
буоларын бэлэстэте. Президент
Укааһын республика социаль
лай-экономическый сайдытыга
күлүрбөт кылааттарын иһин "Са
ха Республикатын тыатын хаһаай
ыстыбатын үтүөлүк үлөһүнэ" аа
Тыа хаһаайыстыбатын министр
ствотын медалирарияда уонна у
хаһаайыстыбатыгар управлени
тын производственнай-техничес
кый отделын начальнигар А. П. Про
топопова, "Гражданский кибизин
бэлэтин "Мелиоратор" ГУП суоп
парыгар П. П. Посельскага, Прези
дент М. П.

Правительство грамотатын В. П. Захаровка тутгарттаа. С. К. Лукигина "Саха Республика тыатын хаһаайыстыбатын ветерана" аа-
интирилиннэ.

[illegible]

Хөтгөр нэгмилсэйн баялыгта С. В. Петров
бүр дөйдулаахтарын Д. П. Лазарев үбүлүүтүн

Стелла аңылыгытыгар

тэрийнхээ үзэлсэтгэл республикатаар, улуус-
таар, комиссиаларга, нэгжүүдэд диспутар-
сэргэлтээр махтанын биелэлэн туран, нэгжүү-
дэд дахалтатан бөгүүлүүлэн гэрээтэлэрын А.
П. Протопова, С. А. Поповка, Г. В. Свириков-
ка, П. М. Макарова, о. д. а. тугтаргаар.

Холгор илнийгэлэгчтэйгээ Улаус Муньварын депутата, Саха Республикатын тээтэйг хаахайнстыбатын сайлыгварыга Государственный бэрнээмийтэн лауреата, "Маарыгчаан" ПО председател Г. В Сооринскай улаус-таары үбүлүөйү тэрээр комиссия Лампа быһытын онорууга үбү-харчыны булууга, анал кэпэс танаартарыга сурууааччы С. А. Попов-Туымты кытары үлэһиннээ, атын да тэрээһиннэртэ үлэтин кэпсээтэ, улаус бүтүүнэ сүүрүөйэр кыһынга үлэтинин үлэстэ тохтоон хаалгылар, олорт диктэ музей бууларыгар баатын тэрээтэ.

Бу дээр кызгаз Дмитрий Петровичунал үтүө ахтыһаларын бөөккө алтыһыт, үлүсхөбт урукку Эрихт Эрмистов аатынан сивхс директора С. И. Сергеев, А. П. Протопокин, үлэ ветерана М. П. Эверстов, Саха Республикатын културатын үтүлэх дятелл, И. А. Ойуунускай аатынан Государственной бирозидиатын лауреата, Чурапын улуунун Бочуоттаах гражданина С. А. Пестов-Тумат, Милитарий Лапаринт терештү уола Д. Д. Лапарин ордондур, элбиктэрини элбиктэрини.

Үөрүүлээх күн улуус талааннаахтарын ээрлэ концертынан түмүктэннэ.

Алексей СЛЕПЦОВ

Аабсааччы этии киллэрээ

Чурагчы: улууһутар уопсайа 15087 тобо сылгы баар. Онтон чааһынай дьоһно 3895, бааһынай хаһаайыстыбаларга 5500, кооперативтарга 5506, кэчэх хаһаайыстыбаларга 116 тобо.

Удугаа кэлбиг харьцангуй 114 мяд. солх сыгыг иктитигээр анямьг 11 кийтэнг састагтаах удугс комиссиэнт бийаарыгынган 30-ган үөһө төбөлөөх 41 бальһайг ханһайгыг-бара, "Чыанһара" ТХИР 283 бийтгэр уонна "Мьндарыайы" ТХИР 385 бийтгэр бийрдин төбөтүгэр 2044 солх, 21 сыгыг кооперативлар 114-гүү тлһ солх талыраллыгыга Коомиссия кэлбиг харьчыг сөөтөөдүк талырбыг дин сыналалатыг.

СЫСПАЙ СИЭЛЛЭЭБИ ДЭЛЭТИЭБИН

Калар сырышта мөн санаабыр биэр көрүнгүн, халобур, сылынан дьарыгыр кооперативтарга, бааһыйа хаһайыштыбаларга ботуччу көмө харчы көрүлүр буоллар Сорох бааһыйа хаһайыштыбалар, кооперативтар икки көрүнгүн дьарыгыраллар сүөһүлүк устул сылынан Онон ахсаан өтүгүн эмиллэттэр. Элбөх бааһыйа хаһайыштыба бу көмө харчыга кыйан тиксиктэ, 30-ча сүөһүлүк, 10-ча, 20-чө сыгылаах буолан Биэр көрүнгүн дьарыгырлаха наада. Кооператив тирленин, база, күрүө-хаһаа оноһулунна дагыны ол сиригэр сылыны убайатыттан олохсуган илгенин саргыластаа.

эти. Сыла-соруа сыгыны чомхоткун, дыз таһылтан тейитис ахсанан элбитис кооперативтар бааһынай хаһаайыттыларга иһиликкэн-эттэн сипит, улахан сыгылары хомуян олоһолор. Ол иһин олохтоох ыырдырлар тэни туруллар. Мин бөлүбүзүн, хас да иһиликкэс чааһынай, бааһынай хаһаайыттыбалар сыгыларыны кооперативка кыһырбигизэ. Бу сыгыларын бөлүлэрэ дыз таһылар коро-аһата сымдааллар. Бу кайдыр? Холубур, «Сага олох» хаһыат кулун тутар 3 күнүлөр таһаар-бел ахсатыйыттар Иван Пономарев салайааччылах «Кылэтиг» кооперативка сыгылаахпыт дьибит, ошон 200 тобуну иккис хамнастаах сыгылыгытарга көрүлөр эбит. Очмотутар 158 сыгылыгы ким көрөр, аһатар?

Бааһынай хаһаайлыгыбалар сыгыны убаһатыгтан хара көлөһүсөтүгүн турар аталар туруорабыт, ыырдары буларгыныбыт. Косперативтер айылах сыт үлөһөт 10-ча, 20-чэ сыт үлөһөбүт бааһынай хаһаайлыгыбалары сирей-харах аныалытара сыгына. Ити ыста-тыытара көмөр токсидит бааһынай хаһаайлыгыбалар барышара көрүстэ субсидияга тексэри туури дьон сыгыларын аныалытар суруйтарга сыгыдаллар дьибит. Сыгыны! Холбоһор, мин 1999 сыллаахха 8 бизнэсх этим Чааһынай дьон атыырдарыгар сыды-ыбалытара Олорбун төгүрү мьан байом атыырдааммын үөр өнөрбүтүм Эбим 2001 сыллаахха 1 атыыр сонорһу, 7 эдэр сыгыныны атыыласпытым Кэлиэ эбим сонорегору, тыйдары, убаһалары атыылаһаммын 2004 сыллаахтан бааһынай хаһаайлыгыга буол-бүтүм. Бүтүгүнү күнүгэ байам сырабын-бан барыта 81 төбөрү таһаардым. Бу үчүтэй көрдүрүү буолуотха дуо? Эсө элбэтиэхтин баҕарарым дьарык, Чурапчы наһиэлэһэр олорор буолуомун ол-туурбар, сыгы хаарына оҕостуубар ыарахан-сир суох. Үчүтэй сыгылар туранар от үлөһөн чутас эргэһит от атыыһаһаһ олоробун.

Сынгулан даярьтар дэонго үлэ-
лэртэр чигмэл буоллун дян бэйэм
көрүүлэбим үлэстөбим

Вукалган сымдарга сымлаыгет хаан-
нахан батырлардан хаалла, кулун-
лааһыннар тахсаллар. Бэригчигэ-
куурадан хааннаах сымга элбэһинэ Би-
ригдэлек дэонто, бааһынга хаһаай-
ыстыбалара, кооперативтарга баар
сымлылар баястарыгар куурада суох
хааннаах биллэр, атырлар бааллар.
Ииншэртэн сыммайдаан, тустуа үрдүк

төрөлхэй төрүүхтээх, беденг, халын убагдалары ылары сөгийлээрэг. Хас бигдирэг биэнэ, атылары үрлүтүг, үхүтүг халынгыг бынангн кээмийдэн, ылааһыннаан, үчүтэй хаалһаары, тымнышыг тулдууһааһаагылар талан ылан сыйгыбыг хаачыстыбатын тулсарар плеэстэйг үлэни ыгытыарыг. Чураһылар аһас сыйгыларбыг үчүтэй хаачыстыбалар-үлэһитэр, аһыһастарыгар бордор, хоп түүлээхтэр, тымнышы тулдууһааһаагылар, эгээрэ маныһагэ Олонг эгээрэ атыһа барыһааһаар, сыһада туруллар Оймөөһитон, Верхоянскыйтан хаан уларыһааһаагылар сыйгылар арыһаһааһаагылар. Мия кэһэнг көсүлүбүнэ, бийиһи үсүлүбүһааһаагылар

тар сеп түбөлүккө быһа түнөн төрүөҥү
караһы биэрэллэр. Быһахха кыһалар
хаар аныттан кыһыннары хаһан сипр
күч чылыбаайы отторо суох. Хаһылаа,
бэйиги кичирейбитигэр сеп түбөлүкт
курдуктар. Ошон хаан уларыстылар
бэйиги усулубуйабытыгар
маарыннарыр улуустантан адыһахха
маата.

2. Сыттынан даярдытыр бааһынай хаһаайыстыба салайааччыларыгар, сыттыһыттарыгар анал счот аһан, толору 12 ыйдаах хамнас баар буоларын ситиһээххит. Холобур, ыйга 20 тыһ. солк. буоларын курдук. Ону хайдах ситиһибит? Бу ыйыт хамнастарыттан 120 тыһ. солк. хаһаайыстыба убаһанан төнүнэрдэ. Атын улуустарга хаан уларыттылар бирээххэйдэ. Кырдыастарга, кыһамат араҕа улуустуу ыйыттар чыгыһыттоох убаһа этилэ, иһилэ атыллылар. Хаалбыт 120 тыһ. солк. тыа хаһаайыстыбатын министрствота субсидиялыһарга туруорсурун. Бу сытты аһааһа элбэһисир улахан төһүү көмө буолуо ээ. Хамнас суоруттан харчыга кыгыһтардыбыт даҕаны сайыннары убаһаларбытын чыгыһы сыһаа-18-тыһ, 20-лөө тыһ. солк. батара олорбут. 80-100 тебеттөн уоһа сыттылаах хаһаайыстыбага хамнас төлөнөрүн боллортор ыйлааха наада.

3. Эдэр ыгчатыг сылтага сайжаруу.
Убаастыг, устугаах сылтаагт
убайдарыг сааһырдылар. Сылтага
эдэр ыгчат салтыг минээ сылдыра
көстүбүт буолла. Илүүтүгүн эдэр ыг-
чаты сылтага сымнаабытаахытыга
сылыг илүүтүгүн сайдылыгыг улахан
ыраахтарыг көрсүлүтүр. Ошон ман-
нык этибисэхтэ. Таа хаһаайыстыба-
тыг министрствотыг ийинэн эдэр,
бадалаах ыгчаты үрөтүстүр, элбөх
сылтылаах улахан бааһынай хаһаайы-
стыбаларга, кооперативтарга сыһы-
рыаахааг, хаһнастаах буудалларыг
иттибисэхтэ. Иттибисэх буудал-
ларыг туһугар 10-нуу субсидиялаах
убаалары бизирит, 5-тиг сыл сы-
тыбыт бааһынай хаһаайыстыбалары-
гар, кооперативтарыгар дуогабар
быһыагынан үлэстөтүнэр. Дуогабар
каһылтүгү түбэлтэлэргэр ылбыт субсидия-
лаах убааларыг төгүлүтүрүтүр,
тоһор түбэлтэлэрингэр бу убаалары
быһыаг хаһаайыстыбаттан садалаан
сайынардылар. Дуогабардара бүтүрү-
гэр бу ылбыт сылдыра 2 төрүөхтээх-
тэр, быһа хулуяан 26 төбөлүтүөхтээх-
тэр. Бизе сыл иһигэр устугуран бай-
тыт байтыт көрүтүр сылтаагт буолуос.

ТҮМҮК ТЫЛ

Сорох аадаачы бу туох элбэх көмөнү көрдүүт диэххэт, хантан кэлэр үбүй диир саныаххыт. Бу үбү Саха Республикатын Правительства, Тыва хаһаайыстыбатын Министрствота таба өйдөөхтөрүлү үйүнүохтэ. Тыва хаһаайыстыбатын саныаһырымыа субсидирование куууска сайдыан таада. Ити билиэкс, аныгы, ХХ-с үйүрдэбил. Сыйнал сизиллэри дэллэһи бары биэр санаага кэлэн куууска үлэһиэнэ.

С. СИВЦЕВ,
главный редактор
газеты «Человек»

Унцйаан олобо

Сотору биир-бис харчыта суох жогуруу үлөтэ саралааһыта. Нэһиликкэст биир ыһыктанар, самэй үлөһүт, чулуу булчут Макаров Григорий Григорьевич биһигиэхэ тэриэни дэлэни

Бүгүн бү үлэбизигэр куус-
кемэ буолбут домохтун махтан
ахтыамгытын барыбыт. Ба-
статан, дьээ туруктаах сиригэр
бизэ массовнаа буору куттаран,
бойотин үтүө санаатынан
комолостуут ОдьКХ Чурапчы-
тааны фискалын салайааччы

"Өйүүрдүшкүч кудубак охтубат,
д-ошохко жети тугтайт!" диген
маани эгиз эрдиктер. Кырачкан-
нарбыт, жинжик: жасалаларбет
санга үйүнө кылга тизгө сыйдар
кылактанымалар, оро сааластары
сылда, сыйдык дөшөр аһар усу-
лубуяга хаачылыман. Үтүө
ошонарт үө үйө тухары умтул-
луктайт!

Е. П. СИВЦЕВА,
Сызынтнаагы "Сулусчаан"
уһуһаан сәбикидисейтэ.

- Сид аайы бэйэ иһиттэн суорум-
нуһуну баара орлук, - дэир Владислав
Никитич. - Киһи киһи буһара
төрдүттэн тутулуктаах. Дьону ыл да,
халбаан кэбиһэр кутталлаах, удуһор
хэһтэргэ кет. Айахсыһылар аыл буол-
баттарын курдук дьаһанабын.
Нэлэллэп аайы дьахталлар
түмүкүлэргэ бу үлгүгө үлэххэн көмө бу-

Дээ, мангынх кэсигилтээх идэлзэх Владимир Никитич Пестряков сар-гынчгыг бэлдана киши.

Аксинья ПОПОВА.
Алтай.

Алексей Соболевский
1967 сэлтан оройуон кыһыы-
бала суумдарыгын хамаандатын
састабыгар киирэн сонньуох-
путтан 10-тан тахса сый устата
араас таһымынах мурухтанил-
ларга биирээ кыгытыбытын ки-
дэн тутта саныыбын. Ити сый
"Урожай" ДСО чымылыатыгар
"Урожай" ДСО чымылыатыгар
"Урожай" ДСО чымылыатыгар

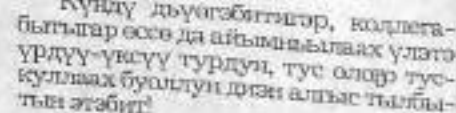
Алексей Алексеевич туһунан өссө да элбэри кэпсик-хэкс, суруйуохха сөп эбитэ ба-
луо дьарыт, тылым-һүм тах-
сыбат, тилсүйдэатарым аайы
кэни ситиһинилэрэ - өссө
кулумурдээн, үрдээн кэстэн
иһэллэр. Арай свайырбыт
эһи быһылыһынан: "Кинээх
майгылыһар, кэни ситиһи-
ни катыһыар, «кэстэрт» ыч-
чат үөскүүрө буоллар", диили
барыабыт, алгыс курдук салы-
һыбыт.

Герасим ПЛАТОНОВ,
Россия Журналисттарын
союзунун чалгынчы.

гар хэмжээг нэгдүгээр эгнэ. Мөнхэн үзэгдэлгүүр сийлалбар Дарин Петровныг хийлгэж түүнтэй хамт үзэглэн сардлаа бэлтгэн. Олус дэ злэгх үзэгдэлгүүр түүнээр өгбүгүүр-сурахингээр өгбүгүүр бөгөөд хамт үзэгдэлгүүр, асатлалгүүр дүгээр үзэгдэлгүүр өгбүгүүр, сатабалаах директор дар П.Н.Калачев, М.Д.Ульянов газар

Килин үөрөлгөт оолоруттан 13 үөрөсчөчү өмүк тышын талан иди өгөстөн, учууталларын сулуутууганнан үөрөнз, республика араа мунуктарыгар үлэтин-хамсын, сыттылар.

Мань тайынан Дария Петрохна оолору маучай-чаңчигор үлэз утуунактык дьарыстайыт. Үөрөнз

И.С.СОЛОВЬЕВА,
гиппизия директорын
научнай үлэс солбуулааччы,
педагогический наука кандидига,
РФ үөрэтиринин бочуоттаах
үлэнигэ

Автор сурулар этиктөр санаа
редакция позициялар нагдын сөл
түбәләр буалбатах. Сурулар
нйәләр чәкчәләр
кырамаастарыңар әлгә-әтнәңи
сәләр тус байла сүзә.